

Białystok, 23.12.2024 r.

dr hab. Jacek Dojlidko
Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza
w Warszawie
Filia w Białymstoku

Recenzja dorobku artystycznego i naukowego dr Bartłomieja Błaszczyńskiego w związku z procedurą postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie: sztuki filmowe i teatralne, wszczętego w dniu 28 maja 2024 r., prowadzonego przez Akademię Sztuk Teatralnych im. St. Wyspiańskiego w Krakowie

Zlecniodawcą recenzji jest Akademia Sztuk Teatralnych im. St. Wyspiańskiego w Krakowie.

Zlecenie zostało podjęte w związku z uchwałą nr 3/X/2024 Rady ds. Stopni Naukowych Akademii Sztuk Teatralnych im. St. Wyspiańskiego w Krakowie z dnia 7 października 2024 roku.

Dokumentację Habilitanta otrzymałem w wersji elektronicznej.

Dokumentacja zawiera:

Wniosek z dnia 20 maja 2024 roku i załączniki:

- Dane wnioskodawcy
- Autoreferat
- Wykaz osiągnięć naukowych i artystycznych
- Dokumentację wybranych dzieł
- Skan dyplomu uzyskania stopnia doktora
- Dokumentację dzieł wskazanych jako osiągnięcie naukowe wraz z ich zapisem

Podstawowe dane o Habilitancie

Pan Bartłomiej Błaszczyński od 2011 r. do chwili obecnej jest aktorem Teatru Śląskiego im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach. W 2012 r. otrzymał tytuł magistra sztuki w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi; temat pracy: „*Thánatos, Érōs et Rose*. Próba analizy filmu Wojciecha Smarzowskiego pod tytułem <<Róża>>”. Następnie rozpoczął studia doktoranckie na Wydziale Aktorskim tejże uczelni, które ukończył 15 października 2018 r. obroną tytułu doktora w dziedzinie sztuk teatralnych. Tematem rozprawy doktorskiej uczynił „Doświadczenie ruchu w pracy nad rolą Szamana w spektaklu <<Sztuka mięsa>>”. Od 2019 r. zatrudniony jest jako wykładowca w Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie na Wydziale Teatru Tańca w Bytomiu (od 2020 roku na stanowisku adiunkta). W Szkole Filmowej im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2022 r., pracą zatytułowaną „Figura antybohatera w wybranych przykładach filmowych”, obronił licencjat na Wydziale Reżyserii. Pan Bartłomiej Błaszczyński określił jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego reżyserię utworów audiowizualnych z tanatycznym motywem przewodnim:

- „Kamienie” zrealizowane w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach w 2015 r.;
- „Staś i Zła Noga” zrealizowane w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach we współpracy ze Śląskim Teatrem Lalki i Aktora Ateneum w Katowicach w 2018 r.;
- „Funeralia” zrealizowane w Studenckim Kole Filmowym SFKK Uniwersytetu Śląskiego w 2022 r.;
- „What the hell?!” zrealizowane w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach w 2022 r.

Osiągnięcia artystyczne, naukowe, organizacyjne i popularyzujące sztukę

Dr Bartłomiej Błaszczński posiada niezwykle imponujący dorobek. Jego dwunastoletnia kariera zawodowa, w której wykazał się prężną działalnością artystyczną, naukową, organizatorską, popularyzatorską i dydaktyczną zaświadczają o jego wybitnych zdolnościach twórczych, chęci nieustannego samorozwoju i poszukiwania nowych dróg na udoskonalanie i precyzowanie własnej ścieżki zawodowej oraz dookreślenie swego miejsca na artystycznej mapie. Jest wybitnym i wszechstronnym artystą, a jego wkład w rozwój teatru i kinematografii jest zdecydowanie zauważalny, doceniany i istotny zarówno w świecie teatru jak i filmu. Od 2011 roku Pan Bartłomiej jest aktorem Teatru Śląskiego im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach, gdzie przed uzyskaniem stopnia doktora, zagrał w 22 przedstawieniach tworząc w większości role pierwszoplanowe, a po uzyskaniu awansu naukowego stworzył kolejnych 17 kreacji. Współpracował z wieloma wybitnymi twórcami między innymi z: Janem Klatą, Agatą Dudą-Gracz, Jarosławem Kilianem, Nikolaiem Koladą, Mają Kleczewską, Januszem Opryńskim. Pan Bartłomiej jest laureatem wielu prestiżowych nagród indywidualnych jak i zespołowych m.in.:

- Nagroda im. Andrzeja Nardellego za najlepszy debiut aktorski w sezonie 2011/2012 za rolę Trieplewa w Mewie;
- Nagroda Rady Mecenasów za szczególne osiągnięcia artystyczne w sezonie 2017/2018
- Złota Maska 2018, za role w spektaklach „Dwanaście krzeseł”, „Słowo o Jakobie Szeli”, „Terror”;
- Nagroda Zbigniewa Grucy dla najlepszego aktora teatralnego w województwie śląskim za rolę Szamana w „Sztuce Mięsa”;
- Główna nagroda zespołowa w XIX Ogólnopolskim Konkursie na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej „Nówka Sztuka”, za spektakl „Pięta strona świata”;
- Grand Prix oraz Statuetkę Wojciecha dla zespołu za spektakl „Morfina” na 55. Kaliskich Spotkań Teatralnych 2015 - Festiwal Sztuki Aktorskiej;
- Nagroda za rolę męską w filmie „http://” na Festiwalu Młodego Kina „Piękni dwudziestolenni”.

Ten bogaty dorobek dopełniają słuchowiska i czytania performatywne. Pan Bartłomiej Błaszczński pracuje również jako lektor, użyczając swego głosu w realizacjach audiowizualnych tj.: audiobooki, słuchowiska, dubbing, czy narracje do explainer video.

Od prawie dekady tworzy jako reżyser teatralny i filmowy. Po uzyskaniu stopnia doktora wyreżyserował w Teatrze Śląskim w Katowicach spektakle „Staś i Zła Noga” w 2019 r. oraz „What the hell?!” w 2022 r., a w 2023 r. w Teatrze Miejskim w Gliwicach powstały „MITY albo jak zostałem Heraklesem”. Z kolei na polu filmowym, zaistniał jako twórca obrazów wyprodukowanych w Studenckim Kole Filmowym SFKK Uniwersytetu Śląskiego tj.:

- „Krótki film spod znaku płaszcza i szpady”, który zajął pierwsze miejsce podczas X edycji ogólnopolskiego konkursu filmowego „Nakręć się” oraz zakwalifikował się do finału IV edycji francuskiego festiwalu „Jeunesse Tout Courts”;
- „Seal Story” był prezentowany na festiwalach: Prix Europa w Berlinie, Doc Against, Gravity, ZOOM Zbliżenia, Monstrale Film Festival, Play Poland Film Festival, CineFest, Short Shorts Film Festival & Asia;
- „Funeralia” został nominowany do nagrody Jana Machulskiego w kategorii najlepszy scenariusz, najlepsza rola męska, najlepsze zdjęcia (w tej kategorii film został laureatem), otrzymał drugą nagrodę na IV Barć Film Festiwalu, trzecią nagrodę na VIII Dolnośląskim Festiwalu Filmowym Złoty Samorodek i nagrodę za najlepsze zdjęcia na 47. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni.

Prócz Studenckiego Koła Filmowego SFKK Uniwersytetu Śląskiego, podjął współpracę z Wytwórnią Filmów Dokumentalnych i Fabularnych w Warszawie, w ramach której stworzył obraz „Wybierz ten cholerny dywan”.

Pan Bartłomiej Błaszczński poza docenioną pracą aktorską i reżyserską, wykazuje się także działalnością naukową. Jest twórcą i współautorem artykułów przygotowywanych na konferencje, z których na uwagę zasługuje „glossoVR - voice emission and public speech training system” prezentowany w 2020 r na - IEEE VR w Atlancie oraz „Towards Multimodal VR Trainer of Voice Emission and Public Speaking -Work-in-Progress” prezentowny na - IEEE VR w Atlancie w 2023 r.

Angażuje się również w projekty realizowane ze środowiskiem pozaartystycznym, na potrzeby których powstał film „Zwiastowanie” z udziałem podopiecznych Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzia Bożego w Mikołowie. Współpracuje z Fundacją Iskierka na rzecz dzieci z chorobą nowotworową. W ramach tej współpracy powstał projekt „Staś i jego zła noga”, dzięki któremu odbyły się wizyty artystów na dziecięcych oddziałach onkologicznych.

Działalność dydaktyczna

Pan Bartłomiej Błaszczński doświadczenie pedagogiczne zdobywał w Szkole Aktorskiej Teatru Śląskiego w latach 2014-2019, w której prowadził zajęcia z przedmiotów Proza i Sceny współczesne, a także z przedmiotów autorskich, łączących kompetencje aktorsko-rytmiczne, Logorytmika i Somaestetyka. Habilitant nie precyzyjnie momentu, w którym umożliwiono mu wprowadzenie programów autorskich w cykl nauczania, ani nie określa wcześniejszych funkcji, które pełnił w Szkole Aktorskiej Teatru Śląskiego. Domniemam, że decyzja o włączeniu w

program nauczania nowych przedmiotów, wynikała z wcześniejszych dokonań i umiejętności pedagogicznych, którymi się wykazał.

Od semestru letniego roku akademickiego 2019/2020, określanego semestrem pandemicznym, rozpoczął współpracę z Akademią Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie na Wydziale Teatru Tańca w Bytomiu. Do dnia dzisiejszego w w/w akademii nauczał: Podstaw gry aktorskiej, Prozy, Scen, Wiersza, a także prowadził Warsztaty pracy z Kameralną i Reżyserem w ramach Laboratorium Inspiracji i Innowacji Twórczych. Był także promotorem prac magisterskich. Habilitant podkreśla, iż jego niepisany obowiązek jako pedagoga jest wspieranie i promowanie studentów. Posługę tę spełnia zapraszając swych uczniów do tworzonych przez siebie projektów, które podnoszą ich kompetencje i przyczyniają się do promocji młodych twórców w zawodowym środowisku.

Według pana Bartłomieja pracy pedagogicznej powinna przyświecać swoista idea śmierci, w której to wykładowca, grzebiąc swe indywidualne aspiracje artystyczne, daje przestrzeń do realizacji wizji twórczych swym uczniom. „(...) czy właśnie nasze akademickie i artystyczne ego nie powinno umierać podczas zajęć? Jesteśmy zobowiązani, aby nieustannie wsłuchiwać się w potrzeby studentów. A ponadto traktować ich indywidualnie - każdą i każdego z osobna. Nie wierzę w jedną metodę, wierzę w konkretne dopasowywanie narzędzi pedagogicznych.” Według Habilitanta zadaniem, prowadzącego jest wsłuchiwanie się w indywidualne potrzeby studentów i dopasowanie do nich narzędzi pedagogicznych, prowokowanie sytuacji pobudzających wyobraźnię, powoływanie do życia ich osobistych pragnień, światów i ambicji twórczych, które pomogą studentom „wyrastać ponad samych siebie”. Takie postrzeganie przedstawia Habilitanta jako znakomitego pedagoga, czujnego na indywidualność, nie narzucającego swojej wizji twórczości, wręcz przewodnika, czy towarzysza podróży młodych adeptów sztuki na początkach ich artystycznej drogi.

Zgłoszone dzieła artystyczne

Pan Bartłomiej Błaszczczyński jako artysta, odnalazł w swej twórczości wspólny mianownik, który stał się motywem przewodnim jego aktywności artystycznej. Jest nim szeroko rozumiany temat śmierci, który podejmuje w swych dziełach, a także poświęca mu znaczną część swego autoreferatu, czyniąc go główną ideą dzięki, której przybliży swoje dokonania artystyczne jako reżysera teatralnego i filmowego. Kompozycja i treść autoreferatu, prócz opisu procesów twórczych zgłoszonych dzieł, omawianych przez Habilitanta, stanowi też interesujące i inspirujące studium dotyczące tematu tantycznego. Jest również niezwykle osobistą wypowiedzią ukazującą autora jako wrażliwego artystę, twórcę poszukującego i bezgranicznie oddanego sztuce. Habilitant jako dzieła stanowiące podstawę do uzyskania awansu habilitacyjnego zgłasza wyreżyserowane przez siebie trzy spektakle i formę filmową. Jak sam pisze:

„Chcąc (...) podjąć (zapewne niedoskonałą) próbę zobaczenia samego siebie w odbiciu własnych dzieł, musiałbym podzielić je na dwie kategorie: Aktorstwa i Reżyserii. Aby zachować porządek rzeczy i doskonale wyekstrahować nadrzędną myśl ze swojej twórczości, powinienem też oprzeć ten autoreferat tylko o jedną z wyżej wymienionych dziedzin. I chociaż

wciąż jeszcze nazywam siebie aktorem, to nić reżyserii którą pręde, jest coraz grubsza. Ponadto funkcja reżysera, w przeciwieństwie do aktora, charakteryzuje się znaczną decyzyjnością. (...) Denis Bablet pisał, że sztuka reżyserii to sztuka wyznaczania kierunku, nasycań dzieła osobistą koncepcją i ożywianiem go(...)"

Cykl czterech dzieł otwiera spektakl „Kamienie”, którego premiera odbyła się 6 listopada 2015 r. w ramach inicjatywy aktorskiej w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach. Jest to pierwszy wyreżyserowany przez pana Bartłomieja Błaszczyńskiego spektakl, do którego stworzył adaptację scenariusza na podstawie książki „Miłość z kamienia” Grażyny Jagielskiej. Co prawda realizacja miała miejsce przed uzyskaniem stopnia doktora, to jednak rozumem pobudki, którymi kierował się habilitant zgłaszając spektakl jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Wyzwanie jakie postawił przed samym sobą i zdobyte doświadczenie miało ogromny wpływ na jego osobowość twórczą. Zmaganie się z reżyserskim zaangażowaniem i poświęcenie się tematowi sztuki wywarło, można by wnioskować, traumatyczne przeżycia, ale jednocześnie zaszczepiło w Habilitancie „reżyserskiego bakcyła”. Efektem czego powstała doceniona przez krytykę realizacja, o czym w swojej recenzji pracy doktorskiej pana Bartłomieja wspomina prof. Wojciech Malajkat. Praca nad tym przedstawieniem była dla autora jak pisze: „czystą formą tworzenia”, „zastrzykiem adrenaliny”, „reżyserskie zaangażowanie nosiło znamiona wręcz narkotycznego odurzenia”. Tę część autoreferatu Pan Bartłomiej Błaszczyński zatytułował „Śmierć jako narkotyk”.

Po trzech latach podejmuje kolejne wyzwanie reżyserskie, wynikające z inspiracji komiksem Tomasza Spella Grzędzieli „Przygody Stasia i Złej Nogi”. Powstaje spektakl skierowany do młodego widza, spektakl poruszający tematy takie jak wykluczenie, niepełnosprawność, śmierć jednego z członków rodziny. Tematy trudne w szczególności w konfrontacji z młodym widzem, a tym bardziej z widzem dziecięcym. Pan Bartłomiej Błaszczyński prowadząc narrację, stawia nacisk na strukturę funkcjonowania rodziny pod wpływem choroby, w nieoczywisty sposób portretuje stany emocjonalne i psychiczne. Umiejscawia aktorów praktycznie na pustej scenie, dając możliwość postawienia akcentu na relacje między postaciami. Wykazuje się niebywałą czujnością w unikaniu zbędnego sentymentalizmu, czy banalności, co niewątpliwie świadczy o ogromnej świadomości twórczej. Śmiało korzysta z poczucia humoru i mądrego dowcipu, tworząc z pozoru przyjemną i wesołą historię, jednocześnie nasyconą dramatyzmem. Czytając o porzuceniu wykorzystania zaplecza teatru ożywionej formy do stworzenia postaci „Złej Nogi” (postaci metaforycznej) odczułem lekki zawód, tym bardziej, że spektakl powstawał w kooperacji z Teatrem Lalki i Aktora Ateneum. Koncepcja, postaci jako równorzędnego partnera w planie aktorskim, zdawałaby się rozwiązaniem nader oczywistym. Jednak po obejrzeniu zapisu spektaklu, nie wyobrażam sobie doskonalszego zabiegu, mającego wpływ na znakomity efekt końcowy, który powstał dzięki profesjonalnie poprowadzonej pracy reżyserskiej i znakomicie stworzonej przez Michała Rolnickiego kreacji aktorskiej, pełnej dynamiki i niedostłowności w swojej realności. Ta część autoreferatu jest zatytułowana „Śmierć jako *rite de passage*”, nawiązuje do rytuału przejścia w dorosłość głównego bohatera. Można pokusić się i dopatrywać w realizacji „Stasia i Złej Nogi” rytuału przejścia samego pana Bartłomieja Błaszczyńskiego w dojrzałą reżyserię, gdyż sam pisze o niej jako „najbardziej docenionym osiągnięciu zawodowym.” Premiera odbyła się

14 grudnia 2018 r. w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach. Spektakl gościł i był doceniany na wielu festiwalach między innymi na:

- Festiwalu Mała Boska Komedia #3 w Krakowie, gdzie zdobył Grand Prix;
- XVIII Festiwalu Prapremier w Bydgoszczy, gdzie zdobył drugą nagrodę;
- IV Festiwalu Małych Prapremier w Wałbrzychu, gdzie otrzymał nagrodę jury dziecięcego za najlepsze przedstawienie, za najlepszy tekst/adaptację, oraz nagrodę za najlepszą rolę męską dla Michała Rolnickiego;
- 23. Międzynarodowym Festiwalu Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Korczak 2019 otrzymał nagrodę młodzieżowego jury „Dzieci Pani Stefy”;
- zakwalifikował się do ministerialnego programu Teatr Polska w 2019 roku;
- dostał się do finału 25. Ogólnopolskiego Konkursu na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej;
- nominowany został do nagrody Złota Maski w kategorii najlepszy spektakl dla młodych widzów w województwie śląskim.

W ramach Wakacyjnego Festiwalu Sztuki dla Dzieci i Młodzieży „Hurra! ART!”, na podstawie spektaklu powstało słuchowisko, za które twórcy w Konkursie na Słuchowisko 2020 otrzymali wyróżnienie „za nowatorskie przedstawienie trudnego tematu adresowane do młodego słuchacza”.

Kolejnym zgłoszonym dziełem jest spektakl „What the heil?!”, zrealizowany dzięki pozyskaniu przez Pana Bartłomieja funduszy w ramach stypendiów: Marszałka Województwa Śląskiego w dziedzinie kultury w 2020 r. i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Młoda Polska. Premiera odbyła się 14.01.2022 na Scenie Kameralnej Teatru Śląskiego. Proces twórczy, trwający cztery lata, postawił Pana Bartłomieja Błaszczynskiego nie tylko w roli reżysera i scenarzysty, ale można rzecz archiwisty i historyka. Zainspirowany losami Mikołaja Beljunga, podjął próbę rekonstrukcji jego życiorysu i rozpoczął prace badawcze w celu zdobycia materiałów do stworzenia autorskiego scenariusza. Jak sam określa, pragnął ocalić postać Beljunga od śmierci jako niepamięci. Opowieść, którą napisał, przywołująca losy bohatera, nie jest przytoczona wprost, ale została wpleciona w relację ojca z córką. Kolejnym, nieoczywistym zabiegiem jest surrealistyczna inscenizacja umiejscawiająca wydarzenia we wnętrzu głowy, a pojawiające się postaci symbolizują myśli bohaterki-córki. Jest to kolejny przykład nieszablonowego myślenia Habilitanta o teatrze i poszukiwania nowych, twórczych rozwiązań. Skupia się on na opisywaniu i przywracaniu „pamięci zapomnianej” tworząc ze swego bohatera ikonę historyczną, o której potomni powinni pamiętać, ale historia jego losów spopieliała się z jego odejściem.

Nowatorskie podejście do fabuły Habilitant ukazuje w filmie krótkometrażowym „Funeralia” z 2022 r., będącego etiudą filmową powstałą w ramach ćwiczeń adaptacyjnych w Szkole Filmowej im. K. Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Klucz do zbudowania autorskiej narracji, przenosi kafkowego bohatera K. w irracjonalny świat zakładów pogrzebowych rodem z kina Kusturicy. W „Funeraliach” reżyser podejmuje temat śmierci jako żartu. Świadomy kontrastowego zestawienia śmierć-śmiech, unika przesady ze zbyt dużą dawką komizmu, którego nadmiar mogłoby uczynić z dzieła, jak to określa „twór kulawy, który chwieje się niestabilnie z powodu dysproporcji w reżyserskich akcentach”. Film

ten był pierwszym projektem, do którego zaprosił swoich studentów. „Funeralia”, jak pisze Habilitant, są jego najpopularniejszym filmem. Został on zaprezentowany na wielu festiwalach w Polsce i za granicą, z których warto wymienić:

- 47. Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni;
- Warszawski Festiwal Filmowy;
- Dwa Brzegi - Festiwal Filmu i Sztuki;
- 22. Sopot Film Festiwal;
- 20th Neisse Film Festival;
- Monstrale Film Festival;
- Oakland Short Film Festival.

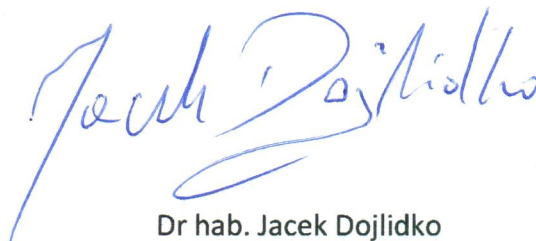
Film został doceniony przez jurorów i zdobył łącznie cztery nagrody indywidualne.

Habilitant definiuje przeplatający się w jego artystycznym życiorysie motyw śmierci, jako zdarzenie niejednoznacznie pesymistyczne. Stara się w swej twórczości ocieplić moment nieuchronnego rozstania i wnieść w swe dzieła optymizm i nadzieję.

Konkluzja

Pan Bartłomiej Błaszczński z ogromną pasją poświęca się reżyserowaniu, dzięki któremu, jak pisze, może decydować, wyznaczać kierunki, nasycać dzieła osobistą koncepcją. Ma wiele do oddania z siebie ponad bycie aktorem, o czym świadczy nieustanna chęć samokształcenia, dzięki której podnosi swoje kompetencje, a te służą nie tylko jemu, ale także jego uczniom i współpracującym z nim osobom, przekładając się na ich sukcesy.

Pan Bartłomiej Błaszczński posiada solidny dorobek naukowy i artystyczny, który stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny artystycznej sztuki filmowej i teatralnej. Jego prace są oryginalne i dobrze udokumentowane. Biorąc pod uwagę jego osiągnięcia, doświadczenie pedagogiczne oraz artystyczne, popieram wniosek o nadanie Panu dr Bartłomiejowi Błaszczowskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowej i teatralnej. Habilitant spełnia wymagania określone w art.219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce.

Dr hab. Jacek Dojlidko